

Asia: VN/4271/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain ja tilintarkastuslain muuttamisesta (tilinpäätösraportoinnin digitalisointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi tilinpäätösraportoinnin digitalisointiin liittyvistä muutosehdotuksista kirjanpitolakiin, kaupparekisterilakiin ja tilintarkastuslakiin.

Yleistä

HE-luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi lait kirjanpitolain, kaupparekisterilain ja tilintarkastuslain muuttamisesta. Muutoksen myötä tilinpäätös ja toimintakertomus laadittaisiin ja ilmoitettaisiin rekisteröitäväksi digitaalisessa muodossa, jos kirjanpitovelvollinen on rekisteröity osakeyhtiönä tai se on avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka kaikki (vastuunalaiset) yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Niin ikään tilinpäätösmerkintä ja tilintarkastuskertomus laadittaisiin digitaalisesti. Ehdotuksella pantaisiin täytäntöön tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimiseen ja julkistamiseen liittyviltä osin yhtiöoikeusdirektiivi siihen äskettäin tehtyine muutoksineen. Muutokset eivät koskisi pakottavana esimerkiksi osuuskuntia, asunto-osakeyhtiöitä, säätiöitä tai yhdistyksiä eikä muita yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä. Säännöksen ulkopuolelle jäävät myös luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt (ml. työeläkeyhtiöt), joiden oikeushenkilömuodoista säädetään erikseen ja jotka ovat erityisessä viranomaisvalvonnassa harjoittamastaan toiminnasta.

Keskuskauppakamari kannattaa tavoitetta siirtyä tilinpäätösraportoinnissa kohti sähköistä tilinpäätöstä ja edistää tilinpäätösten koneluettavuutta. Siirtyminen digitaaliseen tilinpäätösraportointiin on omiaan parantamaan taloudellisen tiedon hyödynnettävyyttä eri käyttötarkoituksiin sekä varmistamaan datan oikeellisuutta. Pidemmällä aikavälillä digitaalinen tilinpäätösraportointi voi myös vähentää yritysten hallinnollista taakkaa.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että digitaaliseen tilinpäätösraportointiin siirtyessä lainsäätäjä ja viranomaiset sitoutuvat laajasti yhden luukun periaatteeseen. Verohallinnon osalta yhden luukun periaatteen toteutuminen vaikuttaa kuitenkin ongelmalliselta, jos tilinpäätöstä ole vahvistettu veroilmoituksen tekemisen määräaikaan (4 kk tilikauden päättymisestä) mennessä.

Jatkovalmistelussa tulisi vielä pyrkiä löytämään keinoja, joilla yhden luukun periaate voisi tältäkin osin toteutua paremmin ilman, että yritysten hallinnollinen taakka kasvaa.

Hallinnollisen taakan vähentämisen tavoitteen näkökulmasta Keskuskauppakamari pitää myös tärkeänä, että PRH tarjoaa pienemmille yrityksille muunninpalvelua HE-luonnoksessa ehdotetulla tavalla. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin vielä syytä harkita sitä, että muunninpalvelua voisivat hyödyntää esimerkiksi kaikki mikroyritykset.

Säätelyn soveltamisalasta

Keskuskauppakamari kannattaa HE-luonnoksessa ehdotettua säätelyn soveltamisalaa, joka kattaa osakeyhtiöt sekä henkilöyhtiöt, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Keskuskauppakamari kannattaa myös ehdotusta siitä, että muut kirjanpitovelvolliset voivat laatia digitaalisen tilinpäätöksen vapaaehtoisesti. Pidemmällä aikavälillä pidämme perusteltuna tavoitetta siitä, että tilinpäätösraportointi toteutetaan kaikilla raportointivelvollisilla samalla tavoin, mutta hallinnollisen taakan keventämisen näkökulmasta vaihteellinen siirtymä on perusteltua. Sikäli kuin raportointivelvollisuutta myöhemmin laajennetaan esimerkiksi erityistoimialoille, näiden toimialojen erityissääntely (esim. finanssisektorin sääntely) on otettava raportointivelvoitteissa huomioon.

Digitaaliseen muotoon liittyvistä vaatimuksista

HE-luonnoksessa ehdotetaan, että digitaalinen tilinpäätös tulisi laatia XHTML-muotoisena ja tilinpäätöksen tiedot olisi merkittävä iXBRL-merkinnöin. HE-luonnos jättää täysin avoimeksi sen, kuinka yksityiskohtaiselle tasolle iXBRL-merkinnät voisivat ulottua.

Keskuskauppakamari huomauttaa, että iXBRL-merkintöjen yksityiskohtaisuuden taso vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka paljon hallinnollista taakkaa digitaalinen tilinpäätösraportointi jatkossa aiheuttaa. Merkintöjen yksityiskohtaisuuden osalta kyse ei ole vain kertaluonteisesta taakasta, vaan vuosittain toistuvasta taakasta. On oletettavaa, että taloushallinnon ohjelmistot pystyvät jatkossa merkitsemään tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman automaattisesti, mutta liitetietojen ja mahdollisesti toimintakertomuksen merkitseminen tulee hyvin todennäköisesti edellyttämään sellaista manuaalista työtä, jota on vaikea automatisoida.

Koska iXBRL-merkintöjen yksityiskohtaisuuden taso vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka paljon hallinnollista taakkaa yhtiöille aiheutuu, Keskuskauppakamari katsoo, että asiasta tulisi säätää lain tai asetuksen tasolla. Kysymystä iXBRL-merkintöjen yksityiskohtaisuuden tasosta ei Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tulisi jättää yksinomaan PRH:n päätöksen eikä kaupparekisterilain yleisluontoisen päätöksenantovaltuuden varaan. Keskuskauppakamari katsoo, että ensi vaiheessa iXBRL-merkintävelvollisuuden ei tulisi ulottua liitetietoihin tai toimintakertomukseen laajemmin kuin mitä HE-luonnoksessa ja kirjanpitolaisissa tällä hetkellä edellytetään. HE-luonnokseen sisältyvien liitetietovaatimusten osalta jatkovalmistelussa olisi lisäksi vielä syytä selvittää, olisiko nämä tiedot mahdollista antaa XHTML-tiedoston yhteydessä annettavina metatietoina sen sijaan, että niitä merkittäisiin erikseen liitetietoihin.

Keskuskauppakamari kiinnittää lisäksi huomiota tekoälysovelluksissa parin viime vuoden aikana tapahtuneeseen kehitykseen. On mahdollista, että tekoälysovellusten kehittyessä iXBRL-merkintöjen tuottama lisäarvo vähenee olennaisesti, kun sovellukset voivat poimia tiedot tilinpäätöksistä myös ilman iXBRL-merkintöjä, varsinkin silloin, jos tilinpäätöstiedot esitetään haut mahdollistavassa muodossa (tekstimuotoisena pdf-tiedostona eikä pdf-kuvana). Tämäkin puoltaa sitä, ettei ensi vaiheessa edellytetä liitetietojen ja toimintakertomuksen yksityiskohtaista merkitsemistä iXBRL-merkinnöin.

Lain voimaantuloaikataulusta

Keskuskauppakamari huomauttaa, että digitaalisella tilinpäätösraportoinnilla tulee siirtymävaiheessa olemaan huomattavia vaikutuksia tilinpäätösten valmisteluun, mikä aiheuttaa yrityksille, taloushallintopalvelujen tarjoajille sekä ohjelmistotoimittajille hallinnollista taakkaa. HE-luonnoksessa ehdotettu aikataulu on ehdotuksen vaikutukset huomioon ottaen liian kireä. Järjestelmien kehittäminen edellyttää sitä, että tekniset raportointivaatimukset ovat kokonaisuudessaan selvillä riittävän hyvissä ajoin. Myös digitaalisen tilinpäätöksen allekirjoittamiseen liittyy Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan vielä avoimia kysymyksiä.

Lainsäädännön voimaantuloa tulisi Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan siksi lykätä ehdotetusta vähintään yhdellä vuodella ehdotetusta.

Kajala Ville
Keskuskauppakamari